

FÖRVALTNINGSUTSKOTTETS UTLÅTANDE 17/2005 rd

Statsrådets utredning med anledning av strategin för genomförandet av principen om tillgång

Till stora utskottet

INLEDNING

Remiss

Stora utskottet sände den 27 april 2005 statsrådets utredning med anledning av strategin för genomförandet av principen om tillgång (E 26/2005 rd) till förvaltningsutskottet för eventuella åtgärder.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- polisinspektör Stefan Gerkman, inrikesministeriet
- regeringssekreterare Leena Rantalankila, justitieministeriet
- överinspektör Hanna Vuojela, finansministeriet
- överinspektör Heikki Huhtiniemi, Dataombudsmannens byrå
- tullöverinspektör Juha Vilkkö, Tullstyrelsen.

UTREDNINGEN

Förslagets huvudsakliga innehåll

I november 2004 antogs Haagprogrammet som anger målen med unionens område med frihet, säkerhet och rättvisa från 2005 åtminstone till dess att det konstitutionella fördraget träder i kraft. Ordförandelandet föreslår som en åtgärd för att stärka säkerheten att de brottsbekämpande myndigheterna i sitt informationsutbyte från början av 2008 tillämpar principen om tillgång. Den innebär att en tjänsteman i ett brottsbekämpande organ i en medlemsstat som behöver information för att utföra sina uppgifter ska kunna få informationen från en annan medlemsstat och att det brottsbekämpande organ i den andra medlemsstaten som innehar informationen ska göra den tillgänglig för det angivna syftet. Enligt ordförandelandet handlar tillgångsprincipen om två aspekter. Informationen bör utväxlas så snabbt

som möjligt mellan de brottsbekämpande myndigheterna. För närvarande diskuteras Sveriges förslag 10215/04 CRIMORG 46 ENFOPOL 69 COMIX 382 (U 48/2004 rd) om ett rambeslut om förenklat uppgifts- och underrättelseutbyte mellan de brottsbekämpande myndigheterna i Europeiska unionens medlemsstater. Syftet med förslaget är att genomföra den första aspekten av principen om tillgång. Genomförandet måste kompletteras med tillräckliga uppgiftsskyddsgarantier, vilket också framhålls i Haagprogrammet.

Den andra aspekten av principen om tillgång rör användningen av teknik som ska göra det lättare för brottsbekämpande myndigheter i Europeiska unionen att ta reda på om brottsbekämpande myndigheter i andra medlemsstater har eller har tillgång till information som är av intres-

se för deras utredning. För att undvika att principen om tillgång förblir en teoretisk princip bör brottsbekämpande myndigheter på användarvänligt sätt kunna se att den efterfrågande informationen finns att tillgå i en annan medlemsstat. Här fastslås i Haagprogrammet att full användning av ny teknik bör förekomma och måste anpassas till varje typ av information, i förekommande fall genom ömsesidig tillgång till eller kompatibilitet med nationella databaser, eller direkt(online-)tillgång, även för Europol, till befintliga centrala EU-databaser som SIS.

Regeringens ståndpunkt

Allmänt

Ett bättre informationsutbyte spelar en central roll för ett bättre samarbete mellan brottsbekämpande myndigheter. Finland ser positivt på att principen om tillgång tillämpas i informationsutbytet. Det förespråkar att man går vidare i två etapper, dvs. man väljer först ut information som är av betydelse för brottsutredningen och undersöker vilket alternativ som lämpar sig bäst för att genomföra principen om tillgång. Artikel 36-kommittén ska med stöd av arbetsgrupper och kommissionens meddelande se på hur principen om tillgång till information har tillämpats och rapportera till rådet före utgången av 2005.

Finland konstaterar att det lämpligaste genomförandealternativet för principen om tillgång för olika typer av information klarnar under det fortsatta arbetet. Preliminärt kan man säga att alternativet med direkt tillgång till andra EU-länders databaser är förknippat med stora tekniska, språkliga och datasekretessrelaterade problem som måste redas ut innan man beslutar om det alternativet. Likaså bör man hålla i minnet det som också framhålls i Haagprogrammet om att nya EU-databaser bör upprättas bara om det kan visas att de ger ett mervärde.

Enligt Finlands mening är det viktigt att instrumentet också tillåter att information används för bevis.

I de fortsatta diskussionerna bör det klargöras hur de föreslagna alternativen ställer sig till Sveriges förslag, som för närvarande diskuteras i

den sektorsövergripande arbetsgruppen mot organiserad brottslighet, nedan MDG. Frågan överlappar åtminstone delvis med denna. I sin nuvarande form täcker det svenska förslaget in information som de brottsbekämpande myndigheterna har och som de självständigt kan lämna ut.

Det förslag som kommissionen kommer med behandlas lämpligen i MDG för att sambandet med det svenska förslaget ska bibehållas intakt. Delegationerna i MDG består av både brottsbekämpande och rättsliga myndigheter som spelar en central roll i beredningen av förslaget. Om man väljer någon annan arbetsgrupp bör det ses till att grupperna är samordnade.

Finlands preliminära ståndpunkter till alternativen:

1. Indirekt tillgång till information efter anmodan

Förväntas inte tillföra något mervärde eftersom det svenska förslaget utgår från den här principen.

2. Direkt tillgång till andra medlemsstaters databaser.

Förknippat med betydande tekniska, språkliga och uppgiftsskyddsrelaterade frågor som måste redas ut innan man beslutar sig för det här alternativet.

3. Indirekt tillgång till en annan medlemsstats information genom ett centralt register på grundval av "hit-no hit"-systemet.

Vid en första analys förefaller det här alternativet lämpligast att omsättas i praktiken. Sett i ett juridiskt perspektiv krävs det emellertid en klar rättslig grund på både EU-nivå och nationell nivå. Om alternativet med ett centralt register kan det framhållas att tullmyndigheterna i alla medlemsstater kommer att få tillgång till registret för identifiering av tullutredningar (FIDE), som upprättats genom ett protokoll om ändring i konventionen om användning av informationsteknologi för tulländamål (CIS). FIDE är ett centralt register som visar om myndigheterna i en annan medlemsstat har pågående eller avslutade tullutredningar mot samma person eller företag. Det går att söka i FIDE utifrån uppgifter om en person eller ett företag.

Det centrala registret tillför dock inte alltid ett mervärde t.ex. om det etablerade samarbetet mellan geografiskt närbelägna stater redan nu löper smidigt och snabbt med hjälp av modern datateknik. I bästa fall kan registret vara till hjälp med att rikta begäran till den stat som har den nödvändiga informationen. För tillfället måste begäran skickas till flera slumpmässigt utvalda stater när man inte vet vilken stat som har information i saken.

4. Inrättande eller utvidgad användning av centrala europeiska och internationella databaser.

På denna punkt fastställs det i Haagprogrammet att nya centraliserade europeiska databaser bara bör inrättas på grundval av studier som visat deras mervärde.

5. Bättre tillgång till polisiära data som offentliggjorts av medlemsstaternas brottsbekämpande myndigheter.

Beslagtagna vapen kan nämnas som exempel. Också det här alternativet förefaller möjligt att genomföra åtminstone i lagstiftningsväg, men det bör utredas om det tillför det nuvarande samarbetet något mervärde.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Ett av förslagen för stärkt säkerhet i Haagprogrammet är att genomföra principen om tillgång vid utbyte av information om brottsbekämpning. Principen går ut på att en tjänsteman i ett brottsbekämpande organ i en medlemsstat som behöver information för att utföra sina uppgifter ska kunna få informationen och att det brottsbekämpande organet i den andra medlemsstaten som innehåller informationen ska göra den tillgänglig för det angivna syftet. I informationsutbytet ska ny teknik utnyttjas. Utskottet hänvisar till sitt utlåtande FvUU 13/2005 rd om Haagprogrammet, där det också yttrar sig om principen om tillgång. Dessutom konstaterar utskottet följande.

Med stöd av utredning anser utskottet att man i princip bör se positivt på principen om tillgång. Det är viktigt att utveckla utbytet av information mellan brottsbekämpande myndigheter inte minst för att bekämpa internationell och gränsöverskridande brottslighet. Utskottet förespråkar att man går vidare i etapper. Alternativet bör utredas med omsorg och det pågående arbetet med att förbättra datasystem och databaser typ CIS, FIDE och SIS bör vägas in. Arbetet och beredningen i olika arbetsgrupper, inbegri-

pet behandlingen av det svenska förslaget, bör samordnas för att undvika överlappningar och för att få ut ett mervärde.

Så vitt utskottet kan se förefaller alla alternativ som presenteras i skrivelsen för att genomföra principen om tillgång kräva en översyn av de nationella bestämmelserna om behandling av personuppgifter. Det gäller att ta hänsyn till de allmänna principerna för uppgiftsskydd i rambeslutet om uppgiftsskydd som bereds inom EU:s tredje pelare. Utskottet konstaterar att det är lättare att bedöma vilka justeringar som behövs i de nationella bestämmelserna när förslaget till rambeslut och kommissionens förslag till lagstiftning om genomförande av principen om tillgång har givits.

Utskottet anser att användningen av personuppgifter som registreras i brottsbekämpande myndigheters databaser och utbytet av uppgifter mellan medlemsstaterna också i framtiden bör harmoniera med principerna om uppgiftsskydd och andra grundläggande rättigheter. Det understryker att innan beslut fattas om de tekniska alternativen för att genomföra principen om tillgång bör det ses till att frågetecknen kring uppgiftsskydd och andra rättsliga aspekter på informationsutbytet har avgjorts.

Utlåtande

Förvaltningsutskottet meddelar

att utskottet omfattar statsrådets ståndpunkt i ärendet.

Helsingfors den 3 juni 2005

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Matti Väistö /cent
vordf. Veijo Puhjo /vänst
medl. Sirpa Asko-Seljavaara /saml
Nils-Anders Granvik /sv
Lasse Hautala /cent
Rakel Hiltunen /sd
Esko Kurvinen /saml

Kari Kärkkäinen /kd
Rosa Meriläinen /gröna
Lauri Oinonen /cent
Satu Taiveaho /sd
Tapani Tölli /cent
Ahti Vielma /saml
Tuula Väättäinen /sd.

Sekreterare var

utskottsråd Minna-Liisa Rinne.